

Avizul Comitetului Economic și Social European privind produsele financiare responsabile din punct de vedere social (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 21/06)

Raportor: **dl Carlos TRÍAS PINTO**

La 1 octombrie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Produsele financiare responsabile din punct de vedere social.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 mai 2010.

În cea de-a 463-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 mai 2010 (ședința din 26 mai 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 129 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Termenul „produse financiare responsabile din punct de vedere social” ar putea fi interpretat ca referindu-se la toate produsele și serviciile din sectoarele bancar, al asigurărilor și al managementului investițiilor. Însă avizul de față are în vedere, în cea mai mare parte, investițiile responsabile din punct de vedere social (IRS) oferite de fondurile colective de investiții și la care au acces atât investitorii instituționali, cât și publicul larg. Prin definiție, fondurile colective de investiții fac investiții. Pentru ca un fond să poată fi calificat ca „responsabil din punct de vedere social”, trebuie să-și aleagă cu grijă investițiile, după criterii corespunzătoare. Cele mai multe fonduri investesc în acțiunile unor întreprinderi. Chestiunea esențială pentru majoritatea fondurilor este capacitatea lor de a identifica întreprinderile care îndeplinesc criteriile necesare etice, sociale și de governanță (criteriile ESG). În mediile IRS cu experiență, există o gamă largă de organizații care stabilesc în ce măsură întreprinderile îndeplinesc, în mod individual, criteriile ESG.

1.2 Există multe organisme consultative care oferă asistență tehnică în domeniul IRS. Indicii bursieri internaționali, cum ar fi *Dow Jones Sustainability DJSI Index* sau *FTSE4Good*, oferă informații relevante pentru crearea și gestionarea fondurilor IRS pe baze generale sau selective. De exemplu, unele fonduri se pot concentra asupra unor întreprinderi solide și care îndeplinesc standarde înalte din perspectiva etică și a bunei guvernante. Altele ar putea avea o agendă ecologistă. Toate aceste orientări își găsesc acoperire.

1.3 În mediul post-criză, este necesar să se canalizeze investițiile către întreprinderi cu valori sociale și etice, pentru a se recâștiga astfel încrederea cetățenilor în piețele financiare. De fapt, se poate afirma că, după această criză, nu va mai exista niciodată „*business as usual*”.

1.4 Retrospectiv, putem observa că rezultatele din ultimii ani ale multor instituții financiare au fost net inferioare standardelor sociale și de governanță așteptate din partea unor întreprinderi de o asemenea importanță. Prin urmare, CESE solicită ca programele de responsabilitate socială ale instituțiilor financiare

să răspundă așteptărilor sociale și în materie de bună guvernare din Europa secolului XXI.

1.5 Rezultatele obținute prin investițiile responsabile din punct de vedere social (IRS) pun în evidență relația pozitivă dintre ratingurile sociale și cele financiare ale instituțiilor care oferă fonduri de investiții responsabile din punct de vedere social. Mai mult, rentabilitatea IRS nu este mai scăzută, iar riscurile nu sunt mai mari decât în cazul investițiilor tradiționale.

1.6 Societățile de investiții colective și instituțiile pentru furnizarea de pensii ocupaționale reprezintă un important instrument de direcționare a economiilor către investițiile productive. Cu toate acestea, va trebui să se acorde mai multă importanță activității de consiliere cu privire la investiții, îmbunătățirii tehnicilor de gestionare și componentei relațiilor umane și responsabilității sociale prezente în comunicare.

1.7 Contribuția profesioniștilor din instituțiile financiare la investițiile responsabile din punct de vedere social trebuie să țină seama de următoarele aspecte: viziune pe termen lung, orientare către interesul general, fiabilitate și rigoare analitică.

1.8 CESE invită Comisia Europeană și statele membre să încurajeze dezvoltarea IRS pentru a facilita „standardizarea” și consolidarea sistemelor actuale de gestionare a acestor produse, prin încurajarea transparenței informației, a comparabilității analizelor investitorilor, a pregătirii tehnice și a schimbului de bune practici. Există anumite indicii care arată că piețele financiare reacționează pozitiv la punerea în aplicare a sistemelor de standardizare și la acordarea de certificări de către organismele în cauză.

1.9 Un efect pozitiv al aplicării filtrelor IRS, fie prin reglementare, fie prin intermediul consilierilor profesioniști, va fi posibilitatea excluderii anumitor titluri de valoare din portofoliile de investiții, ceea ce va încuraja întreprinderile să-și îmbunătățească comportamentul în ce privește aspectele de mediu, sociale și de governanță.

1.10 CESE propune lansarea de inițiative specifice de promovare și de educare în domeniul financiar: elaborarea de publicații, formarea sau crearea de site-uri web specializate și predarea materiilor financiare în instituțiile școlare.

1.11 Unul dintre obiectivele programelor de educație financiară este promovarea, în rândul familiilor, a unor investiții responsabile și prudente, pe termen lung, adaptate profilului de risc, situației financiare, precum și obiectivelor acestora.

1.12 Schimbările sociale și demografice ne obligă să ne gândim la o transformare a culturii și a practicilor, în vederea realizării de investiții pe termen lung. CESE consideră că instituțiile publice ar trebui să dea un impuls în acest sens, stimulând investițiile în fondurile responsabile din punct de vedere social, prin intermediul unor reglementări financiare și fiscale corespunzătoare, precum și prin achiziții publice.

1.13 În definitiv, administrațiile publice joacă un rol important în promovarea investițiilor responsabile, atât în ce privește cererea (investitorii individuali sau instituționali), cât și oferta (societățile de gestiune și de comercializare). Și administrațiile publice pot dinamiza piața, prin gestionarea investițiilor fondurilor suverane sau de rezervă. Pe lângă faptul că are un rol de exemplu, comportamentul lor reprezintă un catalizator esențial, cu un puternic efect de stimulare.

1.14 La rândul lor, emitenții și chiar întreprinderile pot mobiliza comunitatea investitorilor, arătându-le că politicile de durabilitate reprezintă indicatori ai calității gestionării, sub aspectul transparenței și al includerii acestor criterii în strategiile lor de investiție.

2. Responsabilitatea socială a instituțiilor financiare

2.1 În contextul „managementului”, așa-numitele „întreprinderi responsabile din punct de vedere social” creează oportunități pentru instituțiile financiare care pot să răspundă adecvat la așteptările societății.

2.2 Odată cu publicarea Cărții verzi a Comisiei Europene „Promovarea unui cadru european pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor”⁽¹⁾ și, ulterior, a documentului OCDE intitulat „Responsabilitatea socială a întreprinderilor”⁽²⁾, a început să se impună modelul socioeconomic al întreprinderii care își asumă responsabilitatea față de părțile interesate⁽³⁾.

2.3 În domeniul instituțiilor financiare, principiile fundamentale ale caselor de economii⁽⁴⁾ fac din aceste organisme, alături de cooperativele de credit și de organizațiile de asigurări sociale de tip mutual, precursorii conceptului actual de „responsabilitate socială a întreprinderilor” (RSI).

(1) COM(2001) 366 final. A se vedea și Comunicarea Comisiei „Punerea în aplicare a parteneriatului pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă: Europa trebuie să preia conducerea în domeniul responsabilității sociale a întreprinderilor” [COM(2006) 136 final].

(2) *Corporate Social Responsibility: Partners for Progress* („Responsabilitatea socială a întreprinderilor: parteneri la progres”), OCDE, Paris 2001.

(3) A se vedea Avizul CESE privind dimensiunea etică și socială a instituțiilor financiare europene, JO C 100, 30.4.2009, p. 84.

(4) Cuprinse în documentul nr. 143/90 al Grupării Europene a Caselor de Economii.

Dimensiunea lor socială ca factor al identității⁽⁵⁾ le conferă obiective specifice strâns legate de filozofia „economiei sociale”, care reprezintă o forță economică și socială crescândă în întreaga lume⁽⁶⁾; una dintre manifestările acestui angajament o reprezintă integrarea persoanelor cu handicap.

2.4 Criza financiară actuală își are originea în sectorul bancar, în care riscurile excesive asumate de bănci au fost agravate de eșecul supravegherii bancare. În centrul acestui sector se află produsele financiare (credite ipotecare pentru locuințe, credite de consum, produse derivate și structurate) și riscurile morale (*moral hazard*) din procesul de comercializare. În acest sens, rolul jucat de agențiile de rating – marcat de evidente conflicte de interese – a fost determinant pentru accentuarea crizei, alături de deficiențele de reglementare cunoscute.

2.5 Principala responsabilitate a instituțiilor financiare este acum aceea de a-și gestiona afacerile cu prudență și rigurozitate, acordând în același timp fonduri pentru finanțarea proiectelor din economia productivă și a consumului gospodăriilor.

2.6 În situația actuală de criză financiară, instituțiile bancare nu trebuie să își întrerupă angajamentul față de societate. Dimpotrivă, criza însăși a arătat măsura „iresponsabilității” întreprinderilor, demonstrând că este nevoie de mai multă responsabilitate socială a întreprinderilor. RSI este o chestiune de identitate, de angajament și de strategie a întreprinderilor.

2.7 Din toate aceste motive, CESE se declară în favoarea definirii unor direcții strategice de acțiune în sectorul financiar, pentru a se stimula creșterea IRS, a se promova măsuri fiscale adecvate, a se institui sisteme de standardizare a produselor, a se îmbunătăți protecția investitorilor, a se introduce bune practici bancare și a se întări piața europeană cu servicii financiare responsabile și relevante.

3. Produse financiare responsabile din punct de vedere social

3.1 Definiția și domeniul de interes al avizului

3.1.1 Produsele financiare responsabile din punct de vedere social sunt **produse de economii** (conturi curente, conturi cu dobânzi ridicate, depozite de economii, depozite structurate), **produse de investiții** (societăți de investiții colective: fonduri și societăți de investiții; pensii și asigurări: planuri și fonduri de pensii, asigurări de viață financiară sau *unit linked*; fonduri tematice), **instrumente de creditare și mecanisme de sprijin financiar** (microcredite, fonduri *revolving*, fonduri mutuale de garantare și capital de risc), care includ, în conceperea lor, **criterii sociale, de mediu și de bună guvernare**, fără a neglija în vreun fel obiectivele necesare de risc și de rentabilitate financiară.

(5) E. Castelló (2005): *El liderazgo social de las Cajas de Ahorro* („Spiritul de lider social al caselor de economii”), FUNCAS Ediciones.

(6) J.L. García (2009): *Las cuentas de la economía social: magnitudes y financiación del tercer sector en España, 2005* („Conturile din economia socială: dimensiunea și finanțarea sectorului terțiar în Spania, 2005”). Civitas Ediciones.

A se vedea Rezoluția Parlamentului European din 19.2.2009 privind economia socială, elaborat de dna Patricia Toia, raportor.

3.1.2 Prezentul aviz se axează pe **produsele de investiții**, fie de pe piața cu amănuntul, fie de pe piața instituțională. În linii mari, este vorba despre investițiile în acele organizații care se comportă mai bine și favorizează dezvoltarea durabilă. Așadar, aceste produse își propun să devină un instrument eficient care să contribuie la dezvoltarea globală a societății, motivând întreprinderile să se comporte în mod adecvat pentru a răspunde intereselor investitorilor.

3.1.3 Totuși, nu trebuie confundate fondurile de investiții responsabile din punct de vedere social cu fondurile de investiții solidare. Acestea din urmă cedează, pur și simplu, un procent din profiturile lor organismelor sociale, însă nu sunt obligate să respecte criteriile de responsabilitate socială în momentul selecționării investițiilor. Cu toate acestea, investițiile solidare și IRS pot fi incluse în același fond.

3.2 Originea și evoluția

3.2.1 Originea investițiilor responsabile din punct de vedere social (IRS) este legată de motivații de natură morală. Începând cu anii '80, acest fenomen a dobândit din ce în ce mai multă forță, fiind impulsionat de globalizare, de conștientizarea sporită a aspectelor ecologice și sociale, precum și de dezvoltarea noilor tehnologii ale informației și comunicațiilor.

3.2.2 IRS apar în lumea anglo-saxonă⁽⁷⁾. În spațiul european⁽⁸⁾, există piețe care înregistrează creșteri considerabile, cum ar fi Regatul Unit, Olanda, Norvegia, Franța, Suedia, Belgia, și, în mai mică măsură, țări ca Italia, Spania și Germania.

3.3 Precizări conceptuale

3.3.1 Fondurile IRS investesc în întreprinderi. Investițiile etice tradiționale aveau în principal motivații morale, ideologice sau sociale, în timp ce, în prezent, încearcă să includă, în mod integrat, aspecte economice, sociale, de mediu și de guvernare legate de funcționarea întreprinderii, cu perspective pe termen lung.

3.3.2 În deciziile de investiție se aplică criteriile de responsabilitate socială (filtru), care se concretizează prin excluderea anumitor investiții și selecționarea acelor cu un comportament mai bun. În acest sens, provocarea IRS constă în influențarea, pe viitor, a strategiilor întreprinderilor și în armonizarea criteriilor de valoare ale investitorului cu cele ale investiției acestuia.

3.3.3 Consilierii utilizează nu mai puțin de șaiszeci de criterii. Tabelul următor ilustrează câteva dintre cele mai utilizate criterii⁽⁹⁾:

⁽⁷⁾ Eurosif (2008). Volumul activelor din SUA atinge 1 917 miliarde EUR în 2007.

⁽⁸⁾ Eurosif (2008). Valoarea IRS din Europa atinge 2 665 miliarde EUR în 2007.

⁽⁹⁾ Muñoz et al. (2004): *The social responsibility performance of ethical and solidarity funds: An approach to the case of Spain* („Performanța în materie de responsabilitate socială a fondurilor etice și de solidaritate: o abordare a cazului Spaniei”). *Business Ethics. A European Review*. Vol 13, nr. 2-3 aprilie, iulie.

Criterii de excludere	Criterii pozitive
Armament	Egalitatea de șanse
Experimente pe animale	Reciclare
Exploatare în lumea a treia	Conservarea energiei și a resurselor naturale
Poluare	Transparența informațiilor
Manipulare genetică	Angajamentul solidar față de societate
Pornografie, tutun și alcool	Sprijinirea educației și a formării
Degradarea mediului	Standardizarea produselor

3.3.3.1 Lista nu pleacă de la premisa că întreprinderile care au caracteristici negative sunt într-adevăr gestionate în mod iresponsabil. Dimpotrivă, este posibil ca acestea să utilizeze cele mai înalte standarde etice în modul în care își desfășoară activitatea, chiar dacă unii investitori pot considera un anumit sector ca fiind condamnabil din punct de vedere moral (de exemplu, sectorul armamentului).

3.3.4 Criteriile de durabilitate utilizate în cazul IRS trebuie considerate dinamice, ele permițând așadar introducerea de noi aspecte relevante pentru RSI. De exemplu, în contextul egalității de șanse, ar trebui luată în considerare introducerea de criterii de valoare care au în vedere persoanele cu handicap, ca de exemplu indicatori privind integrarea profesională sau accesibilitatea locurilor de muncă și a spațiilor comerciale, a produselor și a serviciilor.

3.3.5 În vederea obținerii de date comparative cu privire la dezvoltarea IRS la nivel mondial, strategia de segmentare a piețelor stabilește o distincție între piața instituțională (care se identifică, în principal, cu instituțiile pentru furnizarea de pensii ocupaționale) și piața cu amănuntul (care se limitează la fondurile de investiții).

3.4 Instituții noi

3.4.1 Instituțiile pieței financiare au dezvoltat mecanisme de includere a durabilității în practicile lor de gestiune. Dialogul cu părțile implicate este comun așa-numitului sector bancar „tradițional” și sectorului bancar „etic”⁽¹⁰⁾ și poate fi realizat prin reuniuni sau schimburi prin intermediul platformelor electronice.

⁽¹⁰⁾ Termenul „etic” este o denumire general acceptată, care nu exclude altele precum „civic”, „alternativ” sau „social”. A se vedea INVERCO (Comisia de etică), 1999.

3.4.2 Dezvoltarea IRS a dus la crearea de noi instituții sau la adaptarea celor tradiționale implicate în elaborarea și difuzarea indicilor bursieri internaționali (de exemplu, *Dow Jones Sustainability DJSI Index* sau *FTSE4Good*), în elaborarea și comercializarea bazelor de date, în agențiile de analiză a durabilității și de consiliere cu privire la IRS etc.

3.4.3 Mai mulți factori au contribuit la dezvoltarea „Principiilor pentru investiții responsabile” ale ONU, inclusiv rolul activ al Comisiei Europene; crearea Forumului de investiții sociale (*Social Investment Forum*) în SUA sau a Forumului european de investiții sociale (Eurosif) în Europa contribuie la dialogul cu părțile implicate ⁽¹¹⁾.

3.5 Gestionarea portofoliilor

3.5.1 Modelizarea socioeconomică include, în modelele financiare clasice, măsuri de rentabilitate socială, depășind astfel binomul rentabilitate-risc. Astfel, investițiile responsabile din punct de vedere social utilizează criterii sociale, de mediu și de bună guvernare, pe lângă cele pur financiare, ca bază pentru obiectivele lor în selectarea investițiilor.

3.5.2 În ultimii ani a fost recunoscută necesitatea introducerii unui cadru de responsabilitate socială în sectorul financiar, dându-se astfel naștere așa-numitelor „finanțe durabile sau responsabile din punct de vedere social” (*Sustainable Finance*). Acest curent are o legătură directă cu evoluția teoriei „finanțelor comportamentale” (*Behavioral Finance*) și extinde analiza comportamentului economic și psihologic al operatorilor către comportamentele sociale și de mediu ⁽¹²⁾.

3.5.3 Organizațiile care au dezvoltat cel mai mult tehnicile de evaluare și de rating al întreprinderilor în funcție de comportamentul responsabil din punct de vedere social sunt „agențiile de analiză a durabilității” ⁽¹³⁾, care utilizează diferite metode de evaluare. Concret, rezultatele diverselor studii realizate în acest domeniu arată că investițiile responsabile din punct de vedere social nu presupun o pierdere a rentabilității economice pentru investitor, din perspectiva veniturilor pe termen mediu și lung.

3.6 Standardizarea produselor

3.6.1 Punerea în valoare și introducerea produselor financiare responsabile din punct de vedere social (fie ele de investiții, de economii sau de finanțare) necesită, în prealabil, definirea cu absolută claritate a condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească, astfel încât să se garanteze aplicabilitatea principiilor responsabilității sociale și a proceselor de monitorizare, evaluare continuă și transparență.

⁽¹¹⁾ A se vedea Avizul CESE privind impactul fondurilor de capital privat, al fondurilor speculative și al fondurilor suverane asupra mutațiilor industriale în Europa (raportor: dl MORGAN), JO C 128, 18.5.2010, p. 56.

⁽¹²⁾ În acest domeniu, sunt relevante lucrările deschizătoare de drumuri ale lui Amartya Sen (1970): *Collective choice and social welfare* („Alegerile colective și bunăstarea socială”), Holden-Day.

⁽¹³⁾ Oferă investitorilor servicii de consiliere și acționează ca organe de control.

3.6.2 Concret, Asociația spaniolă de standardizare și certificare (AENOR) ⁽¹⁴⁾ revizuieste în prezent un standard pentru produsele financiare responsabile din punct de vedere social (UNE 165001: 2002 EX, Instrumente financiare etice), pentru a stabili condițiile generale care să orienteze instituțiile ce doresc să creeze sau să comercializeze astfel de produse, pentru a face aceste criterii cât mai transparente și pentru a asigura informarea utilizatorilor.

3.6.3 În paralel, în diverse țări ale Uniunii Europene au fost elaborate, în ultimii ani, criterii de autoreglementare a sectorului ⁽¹⁵⁾, în multe cazuri la solicitarea organismelor de supraveghere ale statelor, pentru a se putea înregistra numărul crescând de noi fonduri de investiții responsabile din punct de vedere social. Auditorii și consilierii profesioniști reprezintă un alt element al mecanismului de control.

3.6.4 De asemenea, trebuie menționată inițiativa în favoarea transparenței în utilizarea acestor criterii, promovată de EUROSIF și de diverse SIF ale statelor membre. În acest fel, consumatorul dispune de informații privind criteriile utilizate și aplicarea acestora, fără să trebuiască să judece calitatea sau responsabilitatea produselor.

3.6.5 Inițiativa de promovare a comparabilității rapoartelor privind IRS elaborate de instituțiile financiare are ca scop crearea unui model de document standardizat care să răspundă nevoii de informații a investitorilor din diferite țări membre ale UE.

4. Sisteme de protecție a consumatorilor

4.1 Încrederea consumatorilor în prestatorii de servicii financiare a scăzut ca urmare a crizei financiare. Dat fiind că moralitatea sectorului este pusă sub semnul întrebării, instituțiile financiare au ocazia de a încuraja acțiunile de instituire și de consolidare a produselor financiare responsabile din punct de vedere social.

4.2 Îmbunătățirea informării clienților

4.2.1 Unul dintre efectele crizei financiare este preocuparea crescândă a instituțiilor de reglementare în legătură cu depunerea și investitorii. Această atitudine s-a accentuat prin înființarea de comitete de arbitraj, prin publicarea de broșuri informative și ghiduri, prin supravegherea publicității ⁽¹⁶⁾ (care ar trebui să fie clară, imparțială și neînșelătoare) pentru toate produsele financiare și prin crearea „serviciilor de reclamații” sau a funcției de „mediator (ombudsman)”.

⁽¹⁴⁾ AENOR (2008): *Ética. Sistema de gestión de la responsabilidad social de las empresas* („Etica. Sisteme de gestionare a responsabilității sociale a întreprinderilor”).

⁽¹⁵⁾ Comisiile de control ale instituțiilor pentru furnizarea de pensii ocupaționale explică dacă utilizează sau nu criterii de responsabilitate socială în deciziile lor de investiții.

⁽¹⁶⁾ A se vedea Avizul CESE privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a directivelor 2003/71/CE privind prospectul care trebuie publicat în cazul unei oferte publice de valori mobiliare sau pentru admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare și 2004/109/CE privind armonizarea obligațiilor de transparență în ceea ce privește informația referitoare la emitenții ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, COM(2009) 491 final (CESE 257/2010).

4.2.2 Totuși, în practică, băncile nu îi informează întotdeauna în mod adecvat pe clienți, potrivit necesităților acestora. Astfel, un studiu recent realizat de Comisia Europeană⁽¹⁷⁾ denunță neregulile comise de băncile europene din multe țări, cum ar fi lipsa de transparență, nivelul ridicat al taxelor de administrare a conturilor și dificultatea de a compara ofertele băncilor și de a opta pentru cea mai avantajoasă.

4.2.3 Transparența față de clienți impune furnizarea de informații clare, precise, ușor de înțeles și comparabile. Concret, produsele financiare responsabile din punct de vedere social vor trebui să ofere cel puțin următoarele informații: definiția IRS aplicate, criteriile practice utilizate (filtrul IRS), componența Comitetului IRS⁽¹⁸⁾, taxele de administrare, de depunere etc., precum și elaborarea de rapoarte periodice independente privind respectarea ideologiei responsabilității sociale a produsului.

4.2.4 Obținerea de informații prin intermediul serviciului de relații cu clienții contribuie la îmbunătățirea continuă (factor cheie pentru calitatea serviciului) și la prestarea responsabilă a serviciilor „post-vânzare” de-a lungul întregului ciclu de viață al produsului sau până când clientul renunță la acesta.

4.3 Promovarea educației financiare

4.3.1 Educația financiară este una dintre responsabilitățile pe care ar trebui să și le asume, în cooperare, sectorul public și cel privat, pentru a răspunde la provocarea reprezentată de mediul financiar din ce în ce mai complex. Totuși, această formare ar trebui realizată independent de interesele comerciale legate de produsele financiare concrete.

4.3.2 În vederea încurajării culturii financiare în rândul populației, au apărut diverse inițiative din partea autorităților de supraveghere și a instituțiilor financiare, sub denumirea de „programe de educație financiară”, având drept scop, în special, evitarea cazurilor de îndatorare excesivă a familiilor și facilitarea selectării acelor produse adecvate profilului de risc și situației financiare a acestora.

4.3.3 Politicile de educație financiară puse în aplicare contribuie la generalizarea încrederii în sistemul financiar, importanța lor fiind recunoscută de Uniunea Europeană, atât în Comunicarea Comisiei privind educația financiară⁽¹⁹⁾, cât și în concluziile finale ale Consiliului ECOFIN din 14 mai 2008⁽²⁰⁾.

⁽¹⁷⁾ *Data collection for prices of current accounts provided to consumers* („Colectare de date privind prețurile conturilor curente propuse consumatorilor”), Comisia Europeană, 2009, http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/prices_current_accounts_report_en.pdf.

⁽¹⁸⁾ Colegiu de experți care acordă asistență instituției financiare, de gestionare sau organismului de supraveghere a produsului, pentru a veghea la corecta aplicare a filtrului etic și a revizui informațiile care urmează a fi furnizate. Deși nu se întâmplă întotdeauna astfel, fiecare produs financiar ar trebui să dispună de propriul său comitet.

⁽¹⁹⁾ COM(2007) 808 final.

⁽²⁰⁾ Comunicatul de presă al Consiliului 8850/08 (Presse 113), p. 14.

4.3.4 Stimularea realizării de studii privind IRS și formarea operatorilor de pe piață permit adoptarea celor mai bune practici de către instituțiile financiare în politicile lor de durabilitate. Materialele didactice și codurile de conduită reprezintă un bun instrument pentru dezvoltarea formării.

4.4 Consilierea acordată de serviciile financiare

4.4.1 Directiva europeană DPF⁽²¹⁾ solicită instituțiilor financiare să sporească protecția investitorilor și să le ofere clienților produse adecvate diverselor profiluri de investiție ale acestora. Mai mult, se solicită stabilirea unei delimitări clare între consiliere și comercializare și cunoașterea în detaliu de către intermediarii financiari a produselor pe care le comercializează. În acest sens, în cadrul testului de conformitate, clientul ar trebui întrebat dacă este de acord cu politicile IRS atunci când i se oferă sau i se atribuie (gestionarea portofoliilor) cele mai adecvate produse IRS.

4.4.2 În speță, produsele financiare responsabile din punct de vedere social vor trebui să includă proceduri de control intern prin care să se identifice riscurile investițiilor și să se verifice eventuala existență a unor conflicte de interes, prezentându-se rapoarte în timp util Comitetului IRS (care trebuie să fie alcătuit în principal din experți externi, pentru a se garanta obiectivitatea observațiilor acestora).

5. Perspectivele investițiilor responsabile din punct de vedere social

5.1 Investițiile responsabile își pot consolida poziția în circumstanțele actuale, dacă investitorii reușesc să facă distincția între întreprinderile care mizează, într-adevăr, pe responsabilitatea socială pe termen lung și cele care o utilizează numai ca instrument de marketing.

5.2 Instituțiile pentru furnizarea de pensii ocupaționale au cele mai promițătoare perspective de creștere în materie de investiții responsabile. În opinia dlui Jáuregui⁽²²⁾, în Spania, eventuala introducere pe piață a 10 % din Fondul de rezervă al asigurărilor sociale, cu criterii durabile⁽²³⁾, ar contribui la dezvoltarea culturii responsabilității sociale.

5.3 Merită menționată, ca exemplu de bună practică pentru mobilizarea comunității de afaceri și a autorităților publice, inițiativa *Medal of Social Solidarity* (Medalia solidarității sociale), aparținând uneia dintre cele mai mari organizații poloneze ale întreprinzătorilor, *Business Centre Club*. Aceasta este o distincție specială care recompensează persoane – inclusiv directori generali – pentru promovarea, printre altele, a ideii de responsabilitate socială a întreprinderilor. Medaliile sunt înmânate în

⁽²¹⁾ Directiva 2004/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele instrumentelor financiare.

⁽²²⁾ Este membru al Parlamentului European și face parte din grupul „Alternativa responsabilă”.

⁽²³⁾ Mai multe țări din Uniunea Europeană dispun de un asemenea fond.

prezența a sute de directori generali de întreprinderi, miniștri și diplomați, a prim-ministrului sau chiar a președintelui Poloniei, a președintelui Comisiei Europene sau a președintelui CESE.

5.4 Pentru ca investițiile responsabile din punct de vedere social să ajungă la maturitate, CESE încurajează instituțiile publice să acționeze astfel încât să faciliteze instituirea unor cadre juridice adecvate și să promoveze investițiile bazate pe criterii de durabilitate, să colaboreze pentru a face vizibile cele mai bune practici și să ofere stimulente pentru investițiile în produse financiare de acest tip, de exemplu prin politici fiscale adecvate ⁽²⁴⁾. O modalitate foarte eficientă de dinamizare a pieței o reprezintă introducerea acestor criterii în propriile investiții, atât cu rentabilitate fixă cât și variabilă, prin intermediul fondurilor suverane sau al Fondului de rezervă al asigu-

rărilor sociale, cum este cazul Franței. În domeniul reglementării și din perspectiva transparenței, merită subliniat impactul pe care l-ar putea avea elaborarea unor norme care să încurajeze societățile de gestiune a fondurilor de investiții sau instituțiile pentru furnizarea de pensii ocupaționale să indice dacă utilizează sau nu criterii sociale și de mediu la selectarea investițiilor, cum este cazul Marii Britanii.

5.5 CESE subliniază importanța pe care o au angajamentul întreprinderilor și practicarea unui management activ de către intermediarii de pe piața financiară. Gestionarii instituțiilor pentru furnizarea de pensii ocupaționale, comitetele IRS ale produselor, comisiile de control și sindicatele sunt forțele motrice ale pieței fondurilor responsabile din punct de vedere social.

Bruxelles, 26 mai 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ Economistas sin Fronteras (Economisti fără frontiere) (2007): *Cómo fomentar la inversión socialmente responsable en España* („Încurajarea investițiilor responsabile din punct de vedere social în Spania”), UNED.